

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. VI. Vtrum homo lapsus sine gratia possit diu non peccare mortaliter
contra præcepta naturalia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

271 Obijciuntur secundò: Totius legis naturæ observantia est opus naturale entitativè: Ergo pro sui principio gratiam habituales nequit exigere. Antecedens est certum, Consequentia verò probatur. Nam eo ipso quod actus pro sui principio formam entitativè supernaturalem expofcat, excedit facultatem naturæ, & consequenter in sua entitate supernaturalis est.

276 Respondeo concessio Antecedente, distinguendo Consequens: pro sui principio gratiam habituales nequit exigere, per se & tanquam principium eliciens, concedo: ex suppositione peccati, & ut principium expediens, seu removendus culpa impedimentum, nego. Vel secundò distinguo Consequens; nequit exigere gratiam habituales, ut principium sui physicum, concedo: ut principium morale, removens ab homine statum positivè indignitatis respectu auxiliorum gratiarum, quæ ad totius legis naturæ observantiam requiruntur, nego. Hæ solutiones patent ex dictis probando secundam partem conclusionis.

277 Obijciuntur tertio: Gratia habitualis, cum intra ordinem supernaturalem se habeat per modum naturæ, non est ad operandum, sed ad essendum, nec movet potentias animæ ad suos actus eliciendos, sed duntaxat animam sanctificat, & mundat à macula peccati: unde quantumvis homo sit sine peccato, & gratia habituali exornatus, debilis est ad boni operationem, nisi auxilio actuali & sanctâ cogitatione moveatur, & adjuvetur: Ergo gratia necessaria ad legis naturæ observantiam, non est habitualis, sed actualis, in sanctâ cogitatione & pia voluntatis motione consistens.

278 Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: nam per peccatum duas infirmitates contraximus: alteram in parte superiori, per aversionem à Deo ut ultimo fine: alteram in parte inferiori, per inobedientiam & rebellionem ipsius ad superiorem; & ratione utriusque debiles ad operandum remanemus. Cum enim vires voluntatis ad bene operandum organa media, ex affectu ad finem sumantur, consequens est, ut parte superiori à Deo per peccatum aversa, languescant ac deficiant voluntatis vires ad rectè operandum, & ad observanda divina mandata: unde ut fortis reddatur, debet tolli aversio à Deo ut ultimo fine, quæ non nisi per gratiam habituales auferri potest. Quare licet gratia habitualis non prærequiratur tanquam virtus per se & necessariò adjuvans ad observanda naturalia præcepta, exigitur tamen ut removens prohibens dilectionem Dei, per quam voluntas firma redditur ad operandum, & ut constituens subiectum habile & congruum, ut connaturaliter ipsi dentur auxilia ad continuam legis observationem necessaria, sicut in probatione secundæ partis conclusionis declaravimus.

§. V.

Corollaria notata digna.

279 EX dictis inferes primò, hominem conditum in puris naturalibus non posse viribus suis naturæ observare omnia præcepta legis naturalis: nam in illo statu pateretur eandem rebellionem appetitus sensitivi contra rationem, quam patitur in statu naturæ corruptæ; solumque est discrimen, quod rebellio in illo statu haberet rationem conditionis naturalis in hoc verò haberet rationem poenæ, vulneris, & aegritudinis.

Item, IV.

Inferes secundò, Deum homini constituto in illo statu datum fore auxilium, quo posset observare totam legem naturalem: quia ad suavitatem divinæ providentiæ pertineret, non relinquere hominem tam imperfectum, ut non posset observare totam legem naturæ, suumque finem naturalem consequi, ut in Tractatu de statu hominis, ad 2. in res. ad 2. obiect. 281

Inferes tertio, huiusmodi auxilium esse quidem speciale intra ordinem naturæ, hominique in tali statu debitum: sed esse naturale quantum ad suam entitatem & substantiam: tum quia in illo statu nihil esset entitativè supernaturale: tum etiam quia in statu naturæ lapsæ, per accidens requiritur auxilium entitativè supernaturale ad diligendum Deum ut authorem naturæ, & observanda omnia præcepta naturalia, ratione scilicet elevationis naturæ humanæ ad finem supernaturalem: in statu verò puræ naturæ homo ad talem finem non esset elevatus, sed Deum ut authorem naturæ, tanquam finem ultimum respiceret.

In quinto articulo hujus questionis, D. Thomas docet non posse hominem sine gratia vitam æternam mereri. In sexto, ut se præparet ad habituales gratias, non indigere ulteriori dono habituali, bene tamen auxilio gratiæ moventis: ut autem meritorie operetur, gratiæ habituali egere. In septimo, non posse hominem sine habitu gratiæ à peccato resurgere. Quorum articulorum expositionem prætermittimus, quia infra quæst. 13. & 14. de his agitur.

ARTICULUS VI.

Utrum homo lapsus sine gratia possit diu non peccare mortaliter contra præcepta naturalia?

Licet constet ex dictis articulo præcedenti 282 legatiam esse necessariam ad legem naturæ implendam: quia tamen non est omnino idem implere præcepta, & non peccare; cum observatio præceptorum includat positivam operationem elicitam ab homine; non peccare verò præcisè solum importet cessationem ab actu malo, ad quam non tantum requiritur, sicut ad positivè operandum; ideo adhuc superest resolvendum, an gratia sit necessaria ad non peccandum contra præcepta legis naturæ? Unde articulus octavus hujus questionis, in quo S. Doctor quærit, *Utrum homo sine gratia possit non peccare?* non est superfluous, nec coincidit cum quarto, ubi quærit, *Utrum homo sine gratia, per suam naturam, legis præcepta implere possit?*

Addit Curiel, in observantia præceptorum duplicem reperiri difficultatem, unam veluti objectivam, quæ provenit ex objecto, & propria gravitate ipsorum præceptorum, & de hac disputat S. Thomas art. 4. aliam convenientem ex continuatione & diuturnitate temporis, de qua agit art. 8. Licet enim nulla fiat expressa mentio in titulo hujus articuli, de longitudine temporis, virtute tamen explicatur, cum absolute quæritur, *Utrum homo sine gratia possit non peccare?* hoc enim non potest intelligi nisi de longo tempore, cum in brevi non occurrant multa peccata vitanda. Hoc præmissio,

Circa propositam difficultatem tres versantur præcipue Authorum sententiæ. Prima asserit 284

I 2

homi-

hominem, sine ullo auxilio speciali gratiae, posse omnia peccata mortalia contra legem naturae vitare. Ita Scotus, Goriac & Durandus, articulo precedenti citati. Secunda docet hominem lapsum diu non posse vitare omnia peccata mortalia contra praecepta naturalia, sine auxilio gratiae ordinis naturalis, scilicet quandam bonam cogitationem, bene tamen sine gratia habituali & sanctificante. Ita Vazquez hic disp. 196. cap. 3. Tertia ad hoc non solum requirit gratiam auxiliantem, sed etiam sanctificatorem & sanantem naturam. Ita D. Thomas hic art. 8. & tertio contra Gent. cap. 160. & de verit. qu. 1. art. 24. art. 12. ejusque Discipuli: licet Cassianus in commentario hujus articuli dicat hominem lapsum, qui nescit se esse in peccato mortali, neque afficitur ad illud, non per se, sed per accidens, ex ignorantia invincibili, posse diu vitare peccata mortalia.

§. I.

Triplix concessio vera sententia statuitur.

285 **D**ico primo: Homo in statu naturae lapsae non potest ex viribus naturae diu vitare omnia peccata mortalia, quae sunt contra legem naturalem.

Hac conclusio in primis probari potest ex supra dictis: Nam, ut ostendimus articulo precedenti, homo lapsus non potest ex viribus naturae diu implere totam legem naturalem: Ergo neque diu vitare omnia peccata mortalia contra legem naturae. Consequentia patet: Ideo enim homo peccat, quia non implet praecepta: Ergo si non potest diu propriis viribus servare totam legem naturalem, neque poterit ex eisdem diu vitare omnia peccata mortalia contra legem naturae.

286 **C**onfirmatur: Si homo lapsus posset propriis viribus vitare omnia peccata mortalia contra praecepta naturalia, ex eisdem posset Deum auctorem naturae super omnia diligere dilectione efficaci: Sed hoc non est dicendum, ut art. 4. probavimus: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet: Nam qui vitat omnia peccata, propter nullum recedit a Deo, & per consequens amat illum super omnia dilectione efficaci.

287 **D**einde suaderi potest conclusio ratione D. Thomae hic art. 8. & 3. contra Gent. cap. 160. Homo in statu naturae corruptae habet multa, tam intrinseca, quam extrinseca, provocantia ipsum ad peccandum, nimirum rebellionem appetitus, tentationem demonum, & societatem pravorum hominum, qui suis exemplis & consiliis inducunt nos ad peccatum; & aliunde corruptio corporis terreni, & distractio circa res mundanas, & ad vitam necessarias, impendit continuam vigiliam & attentionem mentis, juxta illud Sap. 9. Corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitationem? Ergo non potest viribus suae naturae, & sine auxilio gratiae resistere omnibus, atque adeo nec vitare omnia peccata mortalia.

Dico secundo: ut homo in statu naturae lapsae diu vitet omnia peccata mortalia, quae sunt contra legem naturae, non sufficit auxilium supernaturale transiens, quod per modum motionis confertur, sed requiritur etiam gratia justificans: unde homo in mortali existens, peccata diu vitare non potest.

288 **H**ae conclusio probatur in primis iisdem testimoniis & rationibus, quibus consimilis assertio de observantia praeceptorum naturalium

A probata est articulo precedenti. Deinde suadet ratione D. Thomae hic art. 8. quae sub hac forma proponi potest. Ut homo possit diu vitare omnia peccata mortalia, necesse est quod habeat cor suum firmatum in Deo, ita ut pro nullo bono consequendo, vel malo vitando, ab eo separari velit: At qui est in peccato mortali, & gratia ac charitate privatus, non habet cor suum hoc modo firmatum in Deo, sed ab eo potius aversum, & conversum ad creaturam tanquam ad ultimum finem: Ergo omnia peccata mortalia diu vitare non potest. Minor patet: Major vero dupliciter a D. Thoma probatur. Primo a similitudine enim inferiori appetitu non totaliter subiecto rationi, non potest fieri quin contingant motus inordinati in ipso, & in hujusmodi motibus peccata venialia, ita etiam ratione non subdita Deo, & non firmata in illo tanquam in ultimo fine, non potest fieri quin multae contingant inordinationes, & peccata in ipsis actibus rationis. Unde Prosper lib. 5. de vocat. gent. cap. 2. *Voluntatis mutabilis quae non ab incommutabili voluntate regitur, tanto citius appropinquat iniquitati, quanto citius intenditur actioni.*

289 **S**ecundo probatur eadem Major ratione: cum enim in hac vita multa occurrant mala quae formidamus, & bona delectabilia ad quae allicimur, nisi homo habeat cor suum firmatum in Deo, recedit ab eo propter consequenda bona, vel mala vitanda, contemnendo praecepta ipsius, & peccat mortaliter.

290 **C**onfirmat hoc D. Thomas, ex eo quod in repentinis homo operatur secundum finem praconceptum, & secundum habitum praexistentem, ut dicit Philosophus 3. ethic. cap. 8. Ergo qui non habet cor suum firmatum in Deo, sed ab eo aversum, & ad bonum commutabile conversum, eligit quod est consonum fini quem habet. Haec consequentia patet: nam mens communiter eligit illud ad quod homo magis inclinat, nisi per discursum & praemeditationem rationis ab illo fine abducatur per contrariam sollicitudinem: unde cum hanc sollicitudinem habere continuè sit impossibile, & non possit homo semper esse in tali praemeditatione, non potest etiam diu permanere, quin operetur secundum inclinationem voluntatis deordinatae a Deo, nisi citò per gratiam & charitatem ad debitum finem reparetur, ut constat exemplo ipsius Davidis, qui commisso adulterio, statim addidit homicidium. Unde D. Gregorius homil. 11. in Ezechiel. *Peccatum quod mox per poenitentiam non deletur, suo pondere trahit ad aliud.*

291 **C**onfirmatur amplius, & magis illustratur haec ratio: In peccato mortali duo sunt, nempe aversio a Deo, & conversio ad creaturam, & ratione utriusque peccator fit impotens ad diu vitanda peccata mortalia. In primis enim sicut homo conversus ad Deum, & ipsi per gratiam & charitatem conjunctus, habet cor ita in eo firmatum, ut pro nullo bono consequendo, aut malo vitando, ab eo separari velit, ita qui est ab illo per peccatum aversum, habet voluntatem adeo instabilem & mutabilem (utpote separatam ab eo qui summe unus & immutabilis est) ut facile ab uno peccato in aliud cadat. Deinde cum quilibet creatura sit multis defectibus & vicissitudinibus obnoxia, fieri non potest quin volutatis ei ut ultimo fini adherens, vicissitudini & mutabilitati pariter obnoxia sit, & saepe una creaturam deserat, ut ad aliam se convertat, sicque nova peccata faciat.

peccat. Unde Thren. i. dicitur: Peccatum peccavit Jerusalem. & ideo inflabilis facta est. Hinc etiam Chrysostomus in cap. 11. Matth. comparat peccatorem navi malo, velis, & gubernaculo destituta, quæ certissimè naufragio exposita est, & quæ fertur, non quò nauta eam dirigit, sed quò ventorum & procellarum impetus eam impellit.

Dico tertio: ut homo iustus diu abstineat à peccatis mortalibus, præter gratiam habitualem, seu iustificantem, indiget speciali Dei auxilio.

Probatur primo ex concilio Arausicano 2. can. 10. ubi dicitur: Adjutorium Dei etiam renatis & sanctis semper esse implorandum, ut ad bonum finem pervenire, & in bono opere perdurare. Quibus verbis decernit Sacra Synodus, necessarium esse speciale auxilium homini iusto, nedum ad perseverandum finaliter, sed etiam ad perdurandum in operibus bonis per aliquod tempus notabile, subindeque ad abstinendum diu à peccatis mortalibus.

Probatur secundo ex Augustino de natura & gratia cap. 26. dicente: Sicut oculus corporis plenissimè satur, nisi candore lucis adiutus non potestcernere, sic & homo, perfectè simul etiam iustificatus, nisi æternæ lucis iusticie divinis adiuvetur, rectè non potest vivere. Et lib. de Eccles. dogmat. cap. 24. ait: Neminem etiam baptisimatu gratia renovatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & ad vincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adiutorium Dei, perseverantiam bonæ conversationis acceperit. Perseverantia autem nomine, non solum eam quæ est usque ad finem intelligit, sed etiam illam quæ quis per multum tempus sine peccato perseverat, nec enim etiam posse dici perseverantiam docet idem S. Doctor libro de bono persever. cap. 1.

Probatur tertio ex D. Thoma hic art. 9. ubi docet hominem in gratia constitutum, ad bene operandum, & vitandum peccatum, indigere auxilio Dei, non solum ex ratione generali quæ omnis creatura in omni suo actu indiget moveri à Deo (quo loquendi modo infirmat necessitatem auxilii generalis, quod, etiam ex communi ratione creaturæ, gratia habitualis connaturaliter exigit) verum etiam speciali ratione, de sumptæ ex conditione Patris naturæ, etiam post ablationem peccati. Nam licet (inquit S. Doctor) sanetur per gratiam quod ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio quantum ad carnem, per quam servit legi peccati, ut dicitur ad Roman. 7. Remanet etiam quadam ignorantie obscuritas in intellectu, secundum quam, ut etiam dicitur ad Roman. 8. quid oremus, sicut oportet nescimus &c.

Denique suaderi potest conclusio ratione fundamentali. Gratia in hoc statu viæ imperfectè participatur ab homine iusto: Ergo ut per illam possit diu bene operari, & vitare peccatum, indiget auxilio speciali Dei. Antecedens explicatur observando cum Conrado hic art. 9. quod gratia viæ triplicem habet imperfectionem, per comparationem ad gratiam patriæ. Prima est in modo operandi: nam gratia patriæ semper causat actualem amorem Dei, non gratia viæ, propter quod dicitur Matth. 11. quod quilibet beatus, quantumvis minimus, maior est Joanne Baptista, scilicet quantum ad modum operandi, quia Joannes non semper actu amabat Deum, licet beatus: de quo vide Bannem 2. 2. quest. 24. art. 7. subio 3. Secunda est, quod gratia victoris,

Tom. IV.

quantumvis intensè, de lege ordinaria non sanatur perfectè appetitum, sicut gratia beatorum. Tertia est, quod non perficit rationem ut infallibiliter inhereat divinæ regulæ, sicut gratia patriæ. Consequentia verò probatur: Hæc est differentia inter gratiam quæ perfectè habetur, & illam quæ imperfectè participatur, quod habens primam, cum solo generali concursu illi proportionato, potest per illam operari, non verò habens secundam saltem diu & regulariter, nisi specialiter moveatur ab eo qui habet plenè talem formam: sicut Sol, quia est perfectè lucidus, potest per se illuminare, cum generali Dei concursu luna verò, quia imperfectè participat lucem, indiget præterea illustratione actuali Solis. De quo vide D. Thomam supra quest. 68. art. 2. Ergo si gratia sanctificans imperfectè participatur ab homine iusto in hoc statu viæ, non potest per illam diu operari bonum, & vitare peccatum, sine speciali illustratione & auxilio Dei, cuius est ipsa gratia.

S. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam conclusionem: Homo lapsus potest ex viribus naturæ adimplere singula præcepta naturalia: Sed datur præceptum naturale non peccandi absolute, siue nullum peccatum committendi, ut colligitur ex illo 1. Joan. 2. Hæc scribo vobis, ut non peccetis: & ex Psal. 36. Declina à malo, & fac bonum: Ergo homo lapsus potest ex viribus naturæ vitare omnia peccata moralia, quæ sunt contra legem naturalem.

Respondeo primò negando Majorem: Nam ut præcedenti articulo diximus, dantur aliqua præcepta legis naturæ, quæ homo sine gratia adimplere nequit, ut præceptum dilectionis Dei ut authoris naturæ, præceptum servandi castitatem urgente gravi tentatione, &c.

Respondeo secundo, datà Majori, negando Minorem: existimo enim cum Curiele non dari speciale præceptum legis naturalis, obligans ad observandum totam collectionem præceptorum ejusdem legis: cum enim non possit observari tota hæc collectio, nisi per particulares impletiones singulorum præceptorum, frustra ponitur præceptum observandi totam collectionem, quod sit speciale & distinctum à singularibus præceptis, obligantibus ad particulares adimpleriones sibi respondententes. Nec obstant Scripturæ testimonia in objectionem adducta: nam ex priori solum colligitur non esse peccandum per violationem alicujus præcepti particularis; & ex posteriori declinandum esse à malo, servando singula præcepta.

Respondeo tertio, quod etsi daretur tale præceptum, non sequeretur hominem lapsum illud ex viribus naturæ adimplere posse: quia licet propriis viribus possit implere singula præcepta naturalia, quæ non includunt virtualiter impletionem omnium, non tamen quæ virtualiter eam continent, quæ ratione supra art. 4. diximus hominem lapsum non posse ex viribus naturæ præceptum dilectionis Dei super omnia observare: præceptum verò non peccandi contra præcepta naturalia, licet esset singulare, virtualiter tamen omnium aliorum præceptorum naturalium observationem contineret.

Obijcies secundo contra secundam conclusionem: D. Thomas in 2. dist. 28. quest. 1. art. 2. sic ait: Peccatum committendum potest homo vitare etiam sine gratia, quantumvis in peccato mor-

reli exigitur si tamen gratia intelligatur aliquis habitus A
infusus, & non ipsa divina voluntas, per quam omnia
bona causantur, & mala repelluntur. Ergo ex men-
te D. Thomae, gratia habitualis necessaria non
est ad omnia mortalia collectivè vitanda.

Respondent aliqui, D. Thomam loqui de po-
301 tentia ad omnia mortalia divisivè, non collectivè,
aut de potentia physica, non de morali. Sed
hæc interpretationes non sunt legitime, nec ad
mentem S. Doctoris: nam ibi statuit discrimen,
quantum ad hoc, inter peccata mortalia & ve-
nialia: tale verò discrimen non subsisteret, si lo-
queretur de mortalibus divisivè, vel de poten-
tia solum physica ad illa vitanda, cum homo pos-
sit absque speciali gratia omnia venialia divisi-
vè vitare, & habeat etiam potentiam physicam
ad vitandam totam eorum collectionem, licet
careat ad hoc potentia morali & expedita, ut
dicemus articulo sequenti. Unde melius respon-
detur cum Capreolo, Cajetano, & Conrado, il-
lustribus D. Thomae Interpretibus, S. Doctorem
fuisse quidem in hac sententia, dum commenta-
ria super libros sententiarum scriberet, sed eam
postea in summa Theologica retractasse, ut con-
stat ex art. 8. huius questionis.

Obijcies tertio: Si homo non posset sine gra-
302 tia habituali diu à peccato abstine-
re, sequeretur duo inconvenientia: Primum est, quod pos-
set aliquis certò scire se esse in gratia, cum ipsi
constare possit, se à longo tempore non esse lap-
sum in mortale. Secundum est, quod quilibet in
mortali existens, teneretur statim confiteri, vel
conteri de peccatis: quia si non statim penite-
ret, exponeret se periculo evidenti incidenti in
alia peccata mortalia; quod periculum quilibet
vitare tenetur, ut colligitur ex illo Eccl. 3. *Qui
amat periculum, peribit in illo.*

Respondet neutrum ex his inconvenientibus
303 sequi ex nostra sententia: Non quidem primum,
quia licet homo possit certò scire se nullum pec-
catum mortale ex deliberatione formali com-
misisse; potest tamen dubitare, an aliquod ex de-
liberatione virtuali vel interpretativa, quæ suf-
ficit ad mortale, commiserit: puta quando po-
test quis deliberare, & tenetur, & non facit.
Item licet cognoscat se non peccasse peccato
commissionis, nescit tamen an sit lapsus omissione,
vel non ponendo actum qui erat in præce-
pto, vel non ponendo ipsa efficacem & intentum,
ut tenebatur. Insuper licet sciat, se non peccasse
opere, nescit tamen an peccaverit cogitatione.
Unde Apostolus 1. ad Corinth. 4. dicit: *Nil mihi
conscientius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Et Pro-
pheta Psal. 18. *Delicta quæ intelligit ab occultis meis
munda me &c.*

Non sequitur etiam secundum inconvenientem
304 quia licet unusquisque teneatur evitare deter-
minatam peccandi occasionem, determinatum
que periculum, scilicet tamen, si hæc non sint cer-
ta & determinata, ut contingit in proposito, Et
sanè si ex eo quod homo est in periculo incerto
& indeterminato incidendi in peccatum, dum
est in peccato, teneatur sub mortali conteri, aut
confiteri, ad removendum illud periculum; cum
existens in gratia & charitate non possit etiam
(ut infra dicemus) in illis perseverare, sine spe-
ciali auxilio, teneretur etiam sub mortali facere
torum quod in se est, sit obtineret à Deo illud
auxilium speciale, quod ipsi est necessarium ad
omnia peccata per longum tempus vitanda,
quod tamen nullus admittit.

Obijcies quarto contra tertiam conclusio-
nem: D. Thomas 3. p. quest. 62. art. 6. ad 3. ait
Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ
unde ibi retractat quod aliquando dixerat in
sententiis, scilicet gratiam circumcissionis non
fuisse sufficientem ad reprimendam concupiscentiam
fornicis, & ad implenda mandata legis. Ergo
homo iustificatus, per solam gratiam sanctifi-
camentum, potest resistere omnibus tentationi-
bus, & omnia peccata mortalia vitare.

Respondet vel D. Thomam ibi loqui de gra-
305 tia habituali, non excludendo, sed supponendo
auxilium actuale speciale, sine quo neque mini-
ma neque maxima gratia potest diu resistere
omni tentationi: vel solum velle (ut interpretatur
Cajetanus hic art. 9.) quod minima gratia suffi-
cit quantum est de se, & ex natura sua, non verò
quatenus est in tali subiecto, cum pugna appeti-
tus, & cum debilitate rationis, propter ignoran-
tiam. Sicut enim licet calor aque bullientis su-
peret ejus frigiditatem, quia tamen non est in
subiecto sibi connaturali, statim à frigore expel-
litur: sic etiam, quia gratia in nobis viatoribus
non est in subiecto sibi proportionato, sed mul-
tum infirmo & indisposito, licet ipsa fortior sit
concupiscentia, ab ea tamen, ratione subiecti, si
auxilio Dei destituatur, superatur & corrumpitur.

Obijcies quinto: Ideo homo lapsus, ad diu ob-
306 servandam legem, & non peccandum, indiget
speciali auxilio, quia observare totam legem, &
omnia peccata vitare, est opus hominis sani, at-
que adeo nequit ab infirmo præstari: Sed homo
iustificatus, iam est sanus per gratiam habitua-
lem, quam D. Thomas supra art. 4. sanantem ap-
pellat: Ergo ad diu observandam legem, & ad
vitanda omnia peccata mortalia, non indiget
speciali auxilio, à gratia habituali distincto.

Respondet quod licet homo iustificatus sane-
307 tur per gratiam habitua-lem, non tamen totali-
ter & adequatè: ut enim ait S. Doctor supra rela-
tus. *Licet per eam natura humana sanetur quantum
ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & in-
fectio quantum ad carnem, per quam privit legi peccati,
ut dicitur ad Roman. 7. Remanet etiam quedam igno-
rantia obsecutus in intellectu, secundum quam (ut etiam
dicitur ad Roman. 8.) quid oremus sicut oportet nesci-
mus.* Et hæc sufficiunt ad fundandam indigentiam
specialis auxilij in homine iustificato, ad diu ob-
servandam legem, & vitanda omnia peccata
mortalia.

Dices, D. Thomas hic art. 8. in corp. ait quod 308
homo in statu gratiæ potest ab omni peccato morta-
li, quod in ratione consistit, abstinere: Ergo ex ejus
mente, homo iustus, ratione gratiæ habitualis,
habet vires sufficientes ad omnia mortalia us-
que ad finem vitanda, subindeque ad hoc non
indiget ulteriori auxilio.

Confirmatur: Ideo juxta D. Thomam ibidem, 309
homo existens in peccato mortali non potest
omnia mortalia collectivè vitare, quia non ha-
bet cor firmatum in Deo, ut pro nullo bono ob-
tinendo, vel malo vitando, ab eo separari velit:
At homo iustus cor suum habet firmatum in
Deo, ratione gratiæ habitualis: Ergo ei compe-
tunt vires sufficientes ab omnia mortalia colle-
ktivè usque ad mortem vitanda.

Ad instantiam respondeo D. Thomam non loqui 310
de omni peccato mortali absolute sed tantum de
omni mortali quod ex ratione, à Deo ut ultimo
fine aversa & deordinata, trahit originem. Ex du-
plici enim capite provenit in homine existente
in

in mortali impotentia vitandi omnia mortalia A
colle hve, nimirum ex deordinatione rationis
per aversionem à Deo, & conversionem ad
creaturam, ex qua (ut ibidem notavit D. Tho-
mas) oritur quod, nisi in continua præmeditatio-
ne existat, non possit non operari multoties ju-
xa præconceptum finem; & ex corruptione seu
rebellione partis inferioris, superiorem ad ali-
cuius pertrahentis. Quia ergo in homine iustifi-
cato, primum caput per gratiam sanctificantem
edificatum est, hinc fit quod possit ratione gra-
tiæ omnia mortalia quæ ex illo trahebant origi-
nem, evitare. Et hoc voluit D. Thomas, dum
dixit quod homo in statu gratiæ potest ab omni
peccato mortali, quod in ratione consistit, abstinere. Unde

Ad confirmationem dicendum, quod negatio B
firmitatis cordis in Deo, non est causa adæquata
indigentia auxilij specialis ad vitanda omnia
mortalia collectivè, sed una solum ex causis; alia
autem hujus causa est negatio subordinationis
partis inferioris ad rationem: unde cum in statu
naturæ lapsæ hæc secunda causa in homine ju-
stificato perseveret, etsi prima non subsistat, non
potest vitare omnia mortalia collectivè, sed ea
dimittat quæ ex prima causa, nimirum deordi-
natione rationis, per aversionem à Deo, & con-
versionem ad creaturam, trahunt originem.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

EX dictis inferes, hominem in statu naturæ
lapse (etiam postquam est iustificatus) non
posse, sine speciali auxilio, graves tentationes
contra præcepta legis naturæ vincere ex aliquo
motivo honesto. Ratio est, quia vincere gravem
tentationem, etiam præcisè ob honestatem natu-
ralem, est opus morale difficile: Sed homo in
statu naturæ lapsæ, etiam postquam est iustifica-
tus, non potest exercere opus morale difficile,
absque speciali auxilio Dei; quia (ut supra de-
claravimus ex 9. Thoma) gratia sanctificans
non sanat hominem perfecte, sed in eo relinquit
languorem potentiarum, & rebellionem con-
cupiscentiæ, ad meritum & profectum vitæ spi-
ritualis, ut quotidiana in viris sanctis pliusquam
satis confirmat experientia: Ergo homo in statu
naturæ lapsæ, etiam postquam est iustificatus,
graves tentationes, absque speciali auxilio, vin-
cere nequit ex aliquo motivo honesto. Quod in-
telligi debet, non solum quando tentatio vinci-
tur positive, faciendo scilicet opus virtutis con-
trariæ, sed etiam quando vincitur negativè,
hoc est, quando homo non exequitur opus ad
quod tentatur: Cum enim vehemens tenta-
tio maxime impellat ad cadendum, ipsum non
cadere, & tentationi non succumbere, speciali
Dei gratiæ tribui debet. Unde Innocentius Pa-
pa in Epistola ad Concilium Carthaginense,
apud Augustinum 91. Quotidiana præstat ille re-
media, quibus nisi freri confisque nitamur, nullatenus
vincere humanos poterimus errores: necesse est enim,
ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante
vincamur. Dixi gravem tentationem non posse
absque speciali auxilio vinci, ex aliquo motivo
honesto: nam ad vincendam gravem tentatio-
nem ex gravi aliquo motivo, v.g. tentationem
luxuriæ ex motivo avaritiæ, vel inanis gloriæ,
necessarium non est speciale gratiæ adju-
rium 3 quia æquus ille ex circumstantia finis est

malus, gratia autem specialis non desideratur
nisi ad actum difficilem, unde quaque honestum.

Dices: Tentatio quamcumvis vehemens, quan-
diu rationis iudicio non absorbet, libertatem
non adimit homini lapso ad ipsi resistendum:
Ergo potest homo lapsus, quantumvis gravi ten-
tatione contra aliquod præceptum legis naturæ
pulsatus, tentationem illam superare, absque
speciali auxilio. Consequenter videtur legiti-
ma: impossibile enim videtur, quod aliquis om-
ni speciali auxilio destitutus, remaneat liber ad
resistendum tentationi, si absque speciali auxi-
lio non possit ei resistere. Antecedens verò pro-
batur ex 12. Thoma supra quæst. 10. art. 2. & 3.
ubi docet expressè a nullo omnino objecto, nuli-
lavi passionis, quantumvis vehementi, volunta-
tem hominis, quandiu est in via, necessitari posse
quoad exercitium actus, sed semper manere li-
beram, ut eliciat vel non eliciat actum: quod et-
iam asserit D. Anselmus lib. de libero arbitrio, cap.
6. 7. 9. & 10. Ratio etiam suffragatur: nam si gra-
vis tentatio libertatem adimeret homini tenta-
to, speciali auxilio ad ei resistendum constituto, ho-
mo ille ei consentiendo non peccaret; quia nemo
peccat in eo quod libere vitare non potest.

Respondeo concessio Antecedente, negando
ejus Consequentiam: ut enim si homo dica-
tur liber ad observanda præcepta supernatura-
lia, & resistendum tentationibus ad eorum trans-
gressionem inducentibus, non est necesse quod
id præstare valeat sine gratia, & ex solis viribus
liberi arbitrii; sed sufficit quod id possit median-
te gratia, quia ipsi offertur a Deo, quando urget
eorum obligatio, aut pulsatur gravis tentatio; ut
passim docent Augustinus, Hieronymus, & alij,
SS. Patres, impugnantes errorem Pelagij, qui as-
sererat hominem non esse liberum; si Dei indi-
get auxilio, ut refert D. Hieronymus in Epistola
ad Cresiphontem: ita pariter ut tentatio gravis
contra præcepta naturalia, relinquit hominem
lapsum liberum ad ei resistendum, non requi-
ritur quod ille, tali tentatione pulsatus, possit
absque speciali auxilio ipsi resistere, sed sufficit
quod id possit cum speciali auxilio, eo a Deo
oblato, instante obligatione præcepti naturalis,
& gravi illa tentatione urgente: ut enim ait D.
Thomas hic art. 4. ad 2. Illud quod possumus cum
auxilio divino, non est nobis omnino impossibile, secun-
dum illud Philosophi in 3. Ethic. Quæ per amicos pos-
sumus, aliquantulum per nos possumus.

Quæres ad complementum huius questionis,
an homo lapsus possit sine speciali auxilio vin-
cere singula peccata contra legem naturæ? Ratio
dubitandi est quia D. Thomas hic art. 8 in cor-
pore id expressè videtur asserere, ait enim: An-
quam hominis ratio, in qua est peccatum mortale, re-
paretur per gratiam iustificantem, potest singula pec-
cata mortalia vitare.... quia non est necesse quod con-
tinuo peccet in actu. Et in solut. ad 1. Dicendum (in-
quit) quod homo potest vitare singulos actus peccati,
non tamen omnes, nisi per gratiam. Ratio etiam suf-
fragatur: Nam ut docet idem S. Doctor supra
quæst. 10. art. 2. & 3. voluntas nostra non potest
ab ullo objecto particulari hic in via necessitari,
neque etiam ab ulla passione, quantumcumque
vehementi, dummodo non tollat indifferen-
tiam iudicii: Ergo potest ex viribus propriis sin-
gula peccata vitare.

Propter hæc argumenta quidam ex nostris Tho-
mistis, quos citat & sequitur Curiel hic dub. 3.
§. 2. concl. ultimâ, partem affirmativam tenent.

Nihil

Nihilominus sententia negans videtur probabilior, & principis sui a statutis conformior: nam supra art. 4. ostendimus hominem lapsum non posse, absque speciali auxilio, præceptum dilectionis Dei ut authoris naturæ observare: Ergo nec potest absque speciali gratia peccatū omissionis hujus præcepti vitare. Diximus etiā supra valde probabile esse, hominem lapsum non posse quadam alia præcepta difficilia legis naturalis sine gratia adimplere, ut præceptum castitatis, urgente gravi tentatione & occasione, juxta illud Sapient. 8. *Scio quoniam aliter non possum esse continens nisi Deus det*: cum enim huiusmodi actus sit arduus & difficilis, superat vires hominis infirmi: Ergo similiter urgente gravi tentatione, homo lapsus non poterit, absque speciali auxilio, vitare peccatum luxuriæ, nec per consequens singulos actus peccati. Unde ad testimonia D. Thomæ dicendum est, vel ipsum loqui solum de peccatis quæ sunt contra observantiam præceptorum faciliū; vel si loquatur etiam de illis, quibus præcepta difficilia legis naturæ violantur, solum excludere necessitatem gratiæ habitualis, non verò auxilii specialis; ait enim: *Antequam hominis ratio, in qua est peccatum mortale, reparatur per gratiam iustificantem &c.* Ad rationem verò subiectam concessio A. antecedente, nego Consequentiam: nam quod homo lapsus non possit sine gratia singula peccata mortalia vitare, non provenit ex parte objecti peccati, trahentis per modum naturæ, sed ex corruptione naturæ, & infirmitate potentiæ per peccatum debilitatæ, quæ non potest actus difficiles & arduos, etiam ordinis naturalis, elicere, nisi per gratiam roboretur & adjuvetur.

ARTICULUS VII.

Utrum ad nunquam peccandum venialiter requiratur speciale privilegium, & cui fuerit concessum?

S. I.

Prima pars quesiti resolvitur.

317 *D*ico primò: Homo in statu naturæ lapsæ, quantumcumque sit iustus & sanctus, non potest ex vi auxiliorum, quæ communi lege gratiæ annectuntur, omnia peccata venialia per totam vitam, vel per longum tempus vitare: sed ad hoc specialissimo auxilio, seu privilegio indiget. Ita communitè tenent Theologi cum S. Thomæ hic art. 8. licet Vega lib. 14. in Tridentinum cap. 21. repugnare videatur: docet enim posse quemlibet iustum, cum auxiliis quæ communi lege gratiæ annectuntur, abstinere toto tempore vitæ ab omni veniali, quamvis nullus id de facto fuerit consecutus. Durandus verò in 2. distinctione 28. quæst. 2. & Conradus hic art. 8. nostram conclusionem limitant ad peccata venialia quæ sunt ex indeliberatione, & asserunt alia quæ sunt venialia ex suo genere, sive ex objecto (ut furtum leve, mendacium iocosum, verbum otiosum) posse toto vitæ tempore absque speciali privilegio vitari.

318 *N*ostra tamen conclusio aperte colligitur ex variis Scripturæ testimoniis, quibus asseritur nullum esse iustum, quantumlibet gratiæ ornatum, qui aliquando non peccet: 2. Paralip. 6. *Nec enim est homo qui non peccet.* Jacobi 3. *In multis offendi-*

A *mus omnes.* Psal. 31. *Remissisti iniquitatem peccati mei: pro hac (scilicet peccati remissione) orabit ad te omnis sanctus.* Prima Joan. 1. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus &c.* Quod testimonium explicans Concilium Milevitanum cap. 6. ait: *Quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat propter humilitatem dici nos habere peccatum, non quod vere ita est, anathema sit.* Et cap. 7. & 8. idem dicitur de verbis illis orationis Dominicæ: *Dimitte nobis debita nostra, illa scilicet dicere sanctos non solum pro aliis, sed etiam pro seipsis, & non solum humiliter, sed etiam veraciter.* In Tridentino etiam sess. 6. cap. 11. dicitur: *Licet in hac mortali vita, quantumvis sancti & iusti, in levissima saltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse iusti: nam iustorum illa vox est & humilis, & verax, dimitte nobis debita nostra.* Et postea ex eadem doctrina hanc definitionem confecit can. 23. *Si quis hominem semel iustificatum dixerit posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali privilegio, quemadmodum in Beata Virgine tenet Ecclesia, anathema sit.*

Favent etiam SS. Patres, præsertim Augustinus, variis in locis: nam lib. 1. contra duas Epistol. Pelag. cap. 14. hæc scribit: *Multi baptizati fideles sunt sine crimine; sine peccato autem in hac vita neminem dixerim, quantumlibet Pelagianum, quia hæc dicimus, adversum nos insensur & dirumpantur infamia: non quia aliquid peccati remaneat, quod in baptismo non remittatur, sed quia in nobis, in huius vitæ infirmitate manentibus, quotidie fieri non quiescunt, quæ fideliter orantibus, & misericorditer operantibus, quotidie remittantur.* Hæc est fidei Catholice sanitas, quam Sanctus ubique seminat Spiritus, non pravitas hæreticæ vanitas, & presumptio spiritus. Et libro de naturæ & gratiæ cap. 39. ait: *Si omnes sanctos & sanctas, dum hic viverent, congregare possumus, & interrogare utrum essent sine peccato, una voce clamarent: si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est.* Unde de spiritu & litt. cap. ultimo asserit quod quamlibet, vel quantumlibet in hac vita poruerimus definire iustitiam, nullus in ea est hominum, qui nullum habeat omnino peccatum. Et de bono persever. cap. 2. *Tria sunt (inquit) quæ maximè adversus Pelagianos Catholica defendit Ecclesia: quorum est unum, gratiam Dei non secundum merita nostra dari. Alterum est, in quantumcumque iustitia, sine qualibuscumque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem vivere. Tertium est, obnoxium nasci hominem peccato primi hominis, & vinculo damnationis obstrictum.* Denique idem S. Doctor toto libro de perfectione iustitiæ refellit quasdam Cælestii argutias, seu ratiocinationes, quibus astruere conabatur, posse nos in hac corruptibili vitæ, ad eam venire iustitiæ perfectionem, ut sine omni prorsus vivamus peccato; ostendens neminem id unquam assecutum, vel assecuturum, ne per gratiam quidem, quam Deus hic præcipuis etiam sanctis suis prestare sit solitus; cum Pelagius & Celestius libero id etiam tribuerent arbitrio. Unde cap. 4. sic ait: *Quia peccavit voluntas, secuta est peccantem peccatum habendi dura necessitas, donec tota sanetur infirmitas, & accipiatur tanta libertas, in qua sicut necesse est, permaneat beatè vivendi voluntas, ita ut sit etiam benè vivendi, & nunquam peccandi, voluntaria sibi que necessitas.*

Similia docet Bernardus, præsertim in serm. 319 de